

Maakaasuputkilinja Hämeenlinna-Lempäälä

Tiekatkaisujen valvonta Valkeakoskella 2009 Munteentie ja Itkontie

FM Tiina Jäkärä
Museovirasto/RHO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kunta: Valkeakoski

Tutkimuksen laatu: valvonta

Kohteen laji: kiinteä muinaisjäännös

Kohteen ajoitus: historiallinen

Peruskartat: 2132 01, 02

Projekti: Maakaasuputkilinja Hämeenlinna-Lempäälä

Tutkimuslaitos: Museovirasto, rakennushistorian osasto

Tutkija: FM Tiina Jäkärä

Kenttätyöaika: 9.2.-1.3.2009

Tutkimusten kustantaja: Gasum Oy

Digitaalikuvat: 1-18

Raportin sivumäärä: 8 sivua + 1 karttaliite

Liitteet: digitaalikuvaluettelo, yleiskartta, kuvaliite

Alkuperäisen raportin säilytyspaikka: Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki

TIIVISTELMÄ

**Maakaasuputkilinja Hämeenlinna-Lempäälä.
Tiekatkaisujen valvonta Valkeakoskella 2009.**
Munteentie ja Itkontie.

Tiekatkaisujen valvonta.
PK 2132 01, 02
Museovirasto, rakennushistorian osasto
Valvonta: FM Tiina Jäkärä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti toukokuussa 2007 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin suunnitellulla maakaasuputkilinjalla välillä Hämeenlinna-Lempäälä. Huomiota kiinnitettiin myös putkilinjan ja vanhan tieverkon leikkauskohtiin. Tien katkaisujen valvonta ajankohtaistui helmikuussa 2009. Tutkimuskustannuksista (n. 2000 €) vastasi Gasum Oy. Tutkimuksista vastasi FM Tiina Jäkärä.

Ajalla 9.2.-1.3.2009 valvottiin kaksi katkaisua Valkeakoskella; Munteentiellä ja Itkontiellä. Työ- ja havainnointiolosuhteet olivat vaikeat pakkasen ja syvälle ulottuneen roudan vuoksi. Mitään erityistä ei mainituissa leikkauksissa havaittu. Teiden katkaisujen valvominen on kuitenkin suositeltavaa jatkossakin. Urakoitsijoille tulisi esittää toivomus työn suoritukseen paremmin soveltuvasta vuodenajasta.

Kenttätöaika: 17.2. ja 24.2.2009
Tutkimuskustannukset: Gasum Oy
Tutkimusraportti: Tiina Jäkärä 10.3.2009 Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa.

SISÄLLYSLUETTELO

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tiivistelmä

1. Johdanto

2. Kohteet

2.1. Munteentie

2.2. Itkontie

3. Yhteenveto

1. JOHDANTO

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti toukokuussa 2007 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten arkeologisen inventoinnin suunnitellulla maakaasuputkilinjalla välillä Hämeenlinna-Lempäälä. Huomiota kiinnitettiin myös putkilinjan ja vanhan tieverkon leikkauskohtiin. Inventoinnissa havaittiin, että putkilinja kulkee paikoin myös keskiajasta-uuden ajan alusta peräisin olevien tielinjojen poikki. Koska kyseessä ovat kiinteät muinaisjäännökset, katsottiin valvonnan olevan tarpeen silloin, kun kyseessä on tien katkaisu auki kaivuna.

Tien katkaisujen valvonta ajankohtaistui helmikuussa 2009. Tutkimuskustannuksista vastasi Gasum Oy. Tutkimuksista vastasi FM Tiina Jäkärä. Ajalla 9.2.-1.3. valvottiin kaksi katkaisua Valkeakoskella; Munteentiellä ja Itkontiellä. Työ- ja havainnointiolosuhteet olivat vaikeat pakkasen ja syvälle ulottuneen roudan vuoksi. Dokumentointi suoritettiin digitaalikameralla.

Itkontiellä päätettiin ensimmäisen katkaisun jälkeen lopettaa valvonta muissa kohdin, koska maaperä oli savea, jossa ei tienkään kohdalla näkynyt mitään erityistä.

2. KOHTEET

2.1. Munteentie

Kohde on vuoden 2007 inventointiraportissa numero 28 Valkeakoski Muntee. Kyseisen kohteen kuvauksessa todetaan, että Munteen kylä mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran keskiajan lopulla (vuosien 1506-1510 käräjöpöytäkirjat). Havaintojen perusteella todetaan kylän sijaitsevan samoilla paikoilla yhä vieläkin. Kylän rakenne on tavanomaista hajanaisempi. Rintapeltoalueelta löydettiin inventoinnissa tyypillistä asuinpaikkamateriaalia. Tien linja näkyy vanhimmissa kartoissa, ja onkin oletettavaa että se on keskiaikainen.

Tien pinta otettiin auki kaivinkoneeseen kiinnitetyllä koukulla. Pakkasta oli n. 15 astetta, mikä vaikeutti työolosuhteita. Avaaminen kesti lähes neljä tuntia. Maa oli jäässä noin 80 cm:n asti.

Seuraavat kerrokset voitiin leikkauksessa havaita:

1. Tienpinnasta alaspäin n. 30 cm:n kerros tummaa maata. Kyseessä on pintamaa, joka tummunut todennäköisesti mm. lipeän tielle levittämisen seurauksena.
2. Edellisen alla lähes 90 cm:ä paksu, yhtenäinen sorakerros. Kuvastanee aikojen saatossa tehtyjä tien parannuksia.
3. Edellisen kerroksen alta alkoi savikerros. Vasta savimaa oli suhteellisen sulaa

Munteentien koillisleikkaus.

2.2. Itkontie

Kohde liittyy vuoden 2007 inventointiraportissa numeroon 3 Valkeakoski Itko 3. Kyseessä on Itkon kylä, josta ensimmäinen maininta on vuodelta 1559.

Kaasuputkilinja katkaisee Itkontien kolmeen kertaan. Ensimmäinen katkaisu tapahtui Itkon talon itäpuolella. Väärinkäsitysten seurauksena linjaa auki kaivanut tanskalainen työryhmä avasi kohdan edellisenä iltana ilman valvontaa, joten leikkauksen avaamiseen ei voinut enää vaikuttaa. Ohjeistuksen he saivat omien sanojensa mukaan työmaalta.

Leikkauksen kohta oli avattu kolmiomaisella ojakauhalla, eikä kohtisuoraan tavallisella kauhalla. Tästä johtuen leikkauksen kohdalla näkyvyys oli huono. Voitiin vain todeta, että leikkauksen kohdassa näkyi pelkästään savea, eikä siinä erottunut erillisiä kerroksia.

Itkontien itäleikkaus. Leikkauksen kohta oli avattu kolmiomaisella ojakauhalla.

3. Yhteenveto

Mitään erityistä ei mainituissa leikkauksissa havaittu. Tosin työn ajankohdan olosuhteet olivat sen verran vaikeat (pakkasen, maan syvä routiminen) että sulan maan aikana tilanne olisi voinut olla toinen. Tästä johtuen täytyy todeta, että jatkossakin teiden katkaisujen valvominen on suositeltavaa mutta urakoitsijoille on esitettävä toivomus työn suoritukseen asiallisemmin soveltuvasta vuodenajasta.

Urakoitsijat käyttävät tarvittaessa myös menetelmää, jossa tie kaivetaan auki ja peitetään väliaikaisesti murskeella. Varmasti on olemassa muitakin vastaavia menetelmiä, joilla tie voidaan tarvittaessa avata sulan maan aikana, tutkia ja sulkea kulkua varten. Jatkossa kannattaa tuoda asian esiin urakoitsijalle painottaen routimisen aiheuttamaa erittäin suurta haittaa.

Hämeenlinnassa 10.3.2009

Tiina Jäkärä
tutkija
Museovirasto/Rakennushistorian osasto

KUALIITE

1. Munteentie. Tien pinnan avausta kaivinkoneen koukulla n. 15 asteen pakkasessa. Lounaasta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.

2. Munteentie. Tien pintakerroksen auki kaivamista. Koillisesta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.

Munteentie. Tieleikkaus kaivettu saveen asti. Länestä. Tiina Jäkärä 17.2.2009

3. Itkontie. Tien katkaisukohta erottuu savimaana kuvan keskellä. Länestä. Tiina Jäkärä. 24.2. 2009.

Maakaasuputkilinja Hämeenlinna-Lempäälä
Tiekatkaisujen valvonta Valkeakoskella 2009
Munteentie ja Itkontie

Digitaalikuvat

1. Valkeakoski Munteentie. Tien pinnan avausta kaivinkoneen koukulla n. 15 asteen pakkasessa. Lounaasta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.
2. Kuten yllä.
3. Valkeakoski Munteentie. Tien pintakerroksen auki kaivamista. Koillisesta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.
4. Kuten yllä.
5. Valkeakoski Munteentie. Tieleikkaus kaivettu saveen asti. Lännestä. Tiina Jäkärä 17.2.2009.
6. Kuten yllä.
7. Valkeakoski Munteentie. Tien koillisleikkaus. Kaakosta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.
8. Valkeakoski Munteentie. Tien koillisleikkaus. Savimaa alkaa noin metrin syvyydessä. Kaakosta. Tiina Jäkärä 17.2.2009.
9. Valkeakoski Munteentie. Tien yläosassa n. 30 cm:n tumma kerros. Lounaasta. Tiina Jäkärä. 17.2.2009.
10. Kuten yllä.
11. Valkeakoski Munteentie. Tieleikkauksessa oli n. 90 cm:n paksuinen yhtenäinen sorakerros yläosan tumman kerroksen alla. Lounaasta. Tiina Jäkärä. 17.2.2009.
12. Valkeakoski Munteentie. Sorakerroksen alla oli savimaa. Lounaasta. Tiina Jäkärä. 17.2.2009.
13. Valkeakoski Itkontie. Putkilinjan ylittävä kiertotie. Lännestä. Tiina Jäkärä. 24.2.2009.
14. Valkeakoski Itkontie. Tien katkaisukohta erottuu savimaana kuvan keskellä. Lännestä. Tiina Jäkärä. 24.2. 2009.
15. Kuten yllä.
16. Valkeakoski Itkontie. Työkuva asennustieltä. Kiertotie vasemmalla. Luoteesta. Tiina Jäkärä. 24.2.2009.
17. Valkeakoski Itkontie. Tien katkaisukohdan savimaata. Lännestä. Tiina Jäkärä. 24.2.2009.
Kuten